

čteníku Pražského podzim
zbytek noci v báječné a chytré
Stejně příjemná práce byla
sopranistkou Marjanou Lipo-
ou a sopranistkou Eltsabeth
vou při jejich loňském koncer-
ielskou filharmonii.
kum chce však také zahranič-
estry. Tam už je hudební festi-

ru, v němž nastává
nota výroby a spotřeby a s ní často
přicházející hluboké citové zážitky
a potěšení. Co může být pro «výrobce»
vyšším lidským uspokojením?

Pavel Špiroch,
ředitel Mezinárodního
hudebního festivalu Pražský podzim

Do sezóny s komediiemi

(TOF)

Tak začala nová sezóna, na jejímž konci budeme uprostřed předposledního roku tisíciletí. Ještě než zaregistrujeme první zářijové premiéry – chystají je v Šumperku, Opavě, Mladé Boleslavi, v Mostě, Brně, Uherském Hradišti, v pražském Divadle Komedie dokonce hned premiéru českou, Tordjmanovy Intimity. Podívejme se za několika hrami, které zaujaly diváky v sezóně minulá a budou se snad hrát i v té právě začínající.

K vděčným hříčkám s boccacciovsky jadrným pelem přímočarého tahu na požádání manželky bližního svého patří renesanční komedie florentinského filozofa, vojenského teoretika a vlastně prvního velkého politologa Nicola Machiavelliho Mandragora. Ne každý ji sice umí jako Jiří Menzel – v dávnověku v Činoherním klubu a nedávno v Českých Budějovicích –, ale Václav Klemens se o jistý originální výklad pokusil i v ostravské Divadelní společnosti Petra Bezruče.

Jeho Mandragora ale postrádá italskou lehkost, jak jí téměř dokonale dokázal vykouzlit Menzel. Situace někdejšího Divadla Petra Bezruče se stále zauzlenější vztahy, jež dokázal bůhvíproč nepohodlnému divadlu a jeho zdatnému rozletu do žíly jako jed přichnout magistrátní zpochybněním víc než jen dobré inscenační práce několika sezón a předcházejících vedení, nenahrává však lehkosti ani hravosti...

Ve výpravě Marie Roszkopfové zůstává Klemensova režie v dosahu jednoduše řešené frašky. Komedii škodí spíš herecké přehrávání (Vítězslav Kryške, Věra Janků), nebo naopak ztěžklost (Fr. Strnad, Kateřina Krejčí). Dařilo se jen Norbertu Lichému (Ligur) a Miloslavu Čížkovi (Fráter Timotej).

U Federika Garcíi Lorky by se člověk nena-
dál, že některá jeho hra nekončí tragicky. Jed-
den z jeho pozapomenutých opusů, La zapatera
prodigiosa, přeložený původně jako Čarokrásná
ševcová, hrají ve Středočeském divadle Kladno

v překladu Antonína Přídala pod názvem Fan-
tastická ševcová. V krátké glose se mi nechce
pátrat, je-li titul hry licencí překladatele. Nejbli-
že přidavnému jménu «prodigiosa» je ovšem
české podivuhodná. Ono nečeské slovo v titulu
z hranice spisovnosti jde významově rozhodně
trochu z cesty, a samozřejmě také proti význa-
mosloví Lorkovy hry. I jejím základním rysem je
jazyk poezie, nikoli pop music, odkud jako by
všeříkající a nicneříkající slovo «fantastická»
(španělsky fantástica) cenilo zuby.

Režie úsměvné a spíše mravoličné hry o na-
pravení zdánlivě trojúhelníkových milostných
vztahů se ujal Michal Spišák. Shodou okol-
ností rovněž na scéně, která to díky městskému
úřadu neměla v posledních dvou sezónách
lehké. Už proto, že uměleckému vedení jeho
úředníci vyčetli podle Michaela Taranta mimo
jiné, že k režii připouští nějak moc Slováků...

I s názvem Fantastická ševcová je inscenace
plnokrevná. S dobrou příležitostí pro předsta-
vitelku titulní role Zuzanu Mixovou. Její šev-
cová má temperamentu na rozdávání, přesto
zůstává podivuhodně počestnou. A protože
s chutí hrají i Otto Liška (Švec), Jana Jiskrová
(Sousedka) i další (Vladimír Volek, Jan Krafka,

Zuzana Mixová a Otto Liška, Ševcová a Švec
v poetické komedii Federika Garcíi Lorky

Michaela Lohniská (Kate), Eva Lecchiová (Phyllis), Ivana Jirešová (Sylvie) a Jiří Doseděl (Greg)
v liberecké verzi Gurneyho komedie o psí dámě (třetí zleva)

Monika Šabartová, Klára Doležalová), patří
i tato inscenace k těm, jež zůstanou pro Klad-
no mementem Tarantova uměleckého směřo-
vání i závazkem pokusit se na ně navázat. No-
vé vedení divadla to nebude mít lehké, protože
představy radnice v sociálně devastovaném
Kladně směřují prokazatelně k bulváru nováč-
kého typu. A tedy umělecky do vytracena.

Polidštěné příběhy zvířat bývají vděčnými
námety. V pražském Ungeltu a v libereckém
Divadle F. X. Šaldy uvádějí Sylvii Alberta Ram-
sedella Gurneyho mladšího o psím osudu fen-
ky toho jména. Překlad Jiřího Stacha se ocitá
na českých scénách tři roky po newyorské

premiéře, tedy nebývale rychle na naše pomě-
ry. A v obou divadlech vytváří titulní roli ču-
bičky milující oddaně svého pána Ivana Jire-
šová, jedna z nejvýraznějších osobností nej-
mladší herecké generace.

V režii Lídy Engelové se v romantické komedii o lidském nevděku prosazují v roli Sylviiina pána Grega Jiří Doseděl, jeho žárlivé manželky Kate Michaela Lohniská... Kdo aspoň tro-
chu zná povahu největších přátel člověka, bu-
de se bavit dvojnásob. Libereckému divadlu se
stále daří. Také proto, že jeho radní patří
k těm, kteří si důležitost divadla pro město vy-
trvale uvědomují.

SNIMKY: IVO LOURAK

23 915

KIM 4. 9. 97, s. 14

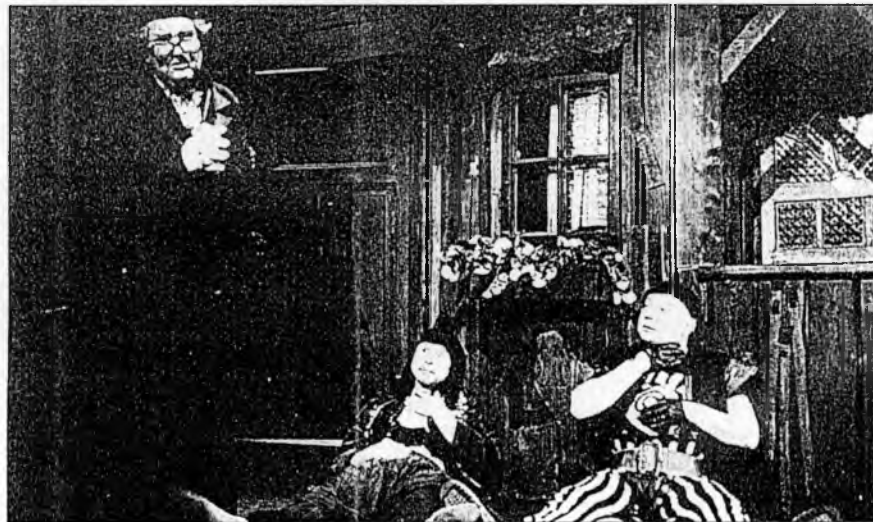
Staletí prokázala aktuálnost Machiavelliho textu pro dnešní jeviště

„Mandragora“ je inspirativní

JIŘÍ GORDON

OSTRAVA. Úspěšný počín u Bezručů má název Mandragora v režii Václava Klemense

Italský renesanční politik, diplomat, myslitel a spisovatel Niccolo Machiavelli (1469 až 1527) jistě netušil, že po téměř pěti stech letech bude jeho jméno v obecném povědomí spojováno nejen s jeho brilantním esejem o principech uchopení a udržení politické moci („Vladař“), ale i s jeho v roce 1524 zručně napsanou komedií „Mandragora“, do které promítnul své, životní aktivitou prověřené, zkušenosti se svojí dobou a se svými spoluobčany. S bohatou invencí ji v duchu těch nejlepších komediálních tradic obdařil duchaplností, vtipem a uvolněně plynoucími dialogy. Prokázal při tom výsostný smysl pro realitu, vtělil sem své averze vůči šlechtě a církevnímu papeženství, které považoval za nežádoucí překážku na cestě za sjednocením Itálie (pro něž zaniceně usiloval). Staletí prokázala nespornost dramatických kvalit této veselohry, pro které je stále zařazována do repertoáru divadel, i když vlastní zaměření tématu odráží problémy své doby. Jednotlivé typy jevištních postav jsou však zobrazeny s tak razantní nadčasovou životností, že účinně rezonují v diváckém povědo-

Jan Odl (Mikula), Vítězslav Kryške (Syr) a Norbert Lichý (Ligur) v Mandragoře na ostravském jevišti.
Foto: Tomáš Čvančara

mí dodnes. Skýtají tak možnost rozehrání pikantně atraktivních situací, ve kterých bohatost a šťastnatost provedení se může odvíjet plně v intencích tvůrčí fantazie realizátorů.

K úspěšnému představení pomohlo výtvarné řešení

V ostravském uvedení Divadelní společnosti Petra Bezruče toho využili režisér Václav Klemens a scénografka Marta Roszkopfová – za úspěšné hudební spolupráce Nikose Engonidise – k vytvoření scénických obrazů, ve kterých se na historicky patinovaném

neutrálním pozadí scény, v nádherně „vyfantazírovaných“ kostýmech, dává možnost hereckým představitelům rozhrávat výstupy plnokrevně humorným, výrazově stylizovaným a divácky vděčně karikovaným způsobem. Režijní vedení se úspěšně soustřeďuje na stylové sjednocení použitých tvůrčích prostředků, možná někdy i na úkor udržení náležitosti tempa. Jednotlivé charakteristiky jednotlivých postav jsou tedy plasticky vytvarované a jejich akce jsou účinně vygradovány. Zejména Norbert Lichý (Ligur), Kateřina Krejčí (Paní) a Miloslav Čížek (Fráter Timotej) si v tomto ohledu vedou

přímo ukázkově. K úspěšnosti celkového výsledku velmi fundovaně přispívají i Vítězslav Kryške jako Syr, Jan Odl v pečlivě propracované roli Panna Mikuly, František Strnad (Kallimach), Věra Janků j. h. (Sostrata) a rovněž hosující Renáta Klemensová (Lukrécie). K potřebnému spádu komediální zápletky velmi přispěla provedená úprava textu režisérem Václavem Klemensem a dramaturgyní Petrou Kohutovou.

„Mandragora“ se u Bezručů vydařila. Je to svěží představení, které dokáže diváky potěšit a rozesmát prostředky, svědčícími o ambiciózním přístupu a umělecké fundovanosti.

Mandragora jako kostýmní veselohra

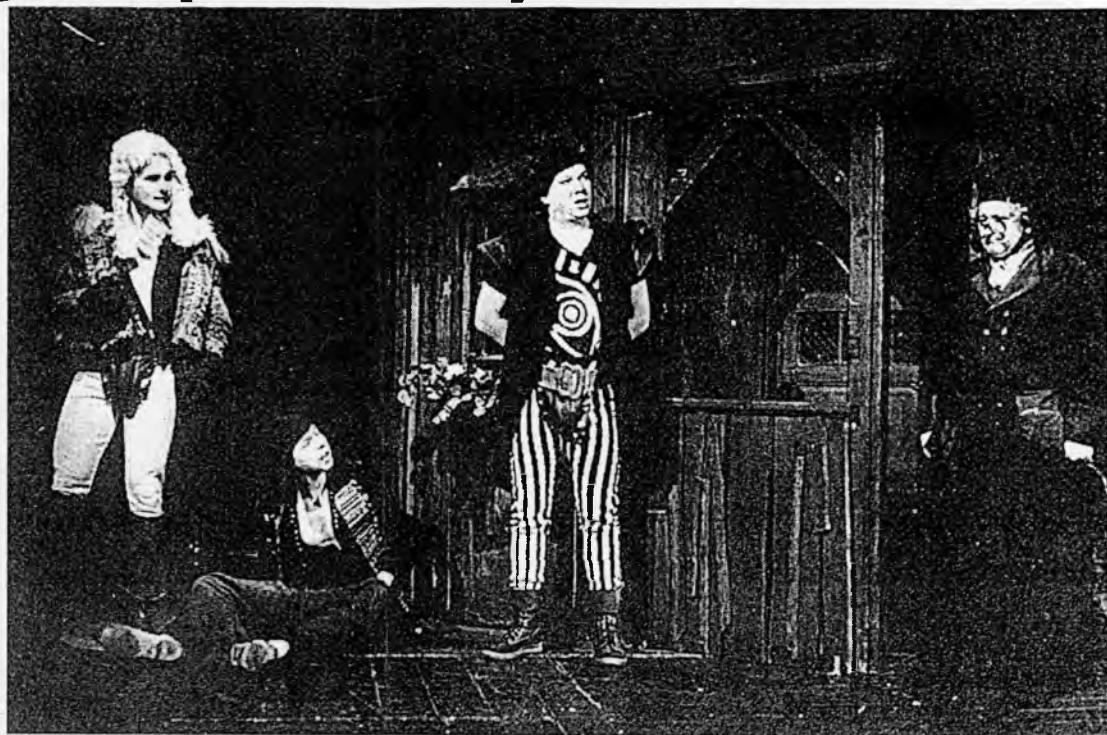
Divadelní společnost Petra Bezruče s.r.o. uvedla v pátek 24. října jako svoji druhou premiéru komedii Niccola Machiavelliho Mandragora. Autor ji napsal v roce 1520, ve svých jedenapadesáti letech. Dostí stár na to, aby dokázal správně vyhodnotit dobu, ve které žil. A jaká to byla doba?

LADISLAV VRCHOVSKÝ

V roce Machiavelliho narození (1469) se ve Florencii ujímá vlády Lorenzo I. de Medici. Během následujících třiceti let se město stává vedoucí politickou a kulturní mocností Itálie. Když v roce 1492 Lorenzo I. umírá, jeho smrtí začíná doba politické a celospolečenské krize. Po třech letech (1495) Girolamo Savonarola za pomoci lidu nastoluje vládu kněžstva, aby po dalších třech letech skončil na hranici a ve Florencii byla vyhlášena republika.

V roce Lorenzovy smrti však také přichází na papežský stolec Roderigo de Borgia, za jehož pontifikátu dosáhly korupce a úpadek mravů renesančního papežství vrcholu. Církevní fiskalismus, čili ustavičná snaha o zvětšování příjmů církve, narůstal úměrně s byrokratizací a materializací církevní správy. Snahy o spásu duše a péče o víru byly převedeny na zisk peněz. Úřady se prodávaly tomu, kdo více zaplatil, umění ošidit a okrást bližního se stalo nejžádanější kvalifikací.

Tvůrci ostravské inscenace, snad v obavách z planého moralizování, poněkud rezignovali na

Zleva František Strnad, Vítězslav Kryške, Norbert Lichý a Jan Odl v inscenaci Mandragora v režii Václava Klemense na scéně ostravského Divadla Petra Bezruče. Foto: TOMÁŠ ČVANČARA

společenské analogie mezi dobou Machiavelliho a dneškem. Mandragora v úpravě Václava Klemense a Petry Kohutové už není onou sžíravou kritikou poměrů, ve kterých jsou veškeré hodnoty postaveny na hlavu (z matek se stávají kuplířky vlastních dcer, kněží jsou jen bezedné nádoby na jídlo, pití a peníze, láska je degradována na bezcitnou sexualitu, do kostela se chodí za pohlavním ukojením), a z představení se vytrácí

důležitá významová rovina - ono politikum, které hře do štítu vepsal autor.

Na druhé straně se však divák rozhodně nenudí, kostýmy a celá výprava Marty Rozskopfové hrají samy o sobě (viz Miloslav Čížek v kostýmu Frátera Timoteje), mimika a gesto Norberta Lichého v roli Ligura neustále přitahují pozornost a probouzejí spontánní smích hledíště.

Režiséru Klemensovi se daří

udržet herce v patričné vzdálenosti od nabízejících se vulgárností a nevkusu, v celém představení snad není jediného hluchého místa, skvělá je scéna „uhašení žáru vášně“ mezi Paní (výborná Kateřina Krejčí) a Fráterem Timotejem. Celek je však spíše lehkou situační a kostýmní veselohrou, než tím, co všechno mohla Machiavelliho Mandragora na jevišti českého divadla tohoto času znamenat.